

Ruben Willaert
restauratie & archeologie

Vaartstraat

Alveringem, West-Vlaanderen

2025B291

ARCHEOLOGIENOTA

VERSLAG VAN RESULTATEN

BUREAUONDERZOEK

RUBEN WILLAERT NV

8200 SINT-MICHIELS-BRUGGE

TEN BRIELE 14 | BUS 15

AUTEUR:

Aaron Willaert, Merlijn De Baene

© Ruben Willaert NV, Sint-Michiels-Brugge, 2025

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert NV. Ruben Willaert NV aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

INHOUDSTAFEL	1
INLEIDING	2
1. BUREAUONDERZOEK [BO]	3
1.1 BESCHRIJVEND GEDEELTE	3
1.1.1 Administratieve gegevens	3
1.1.2 De onderzoeksopdracht	5
1.1.3 Het projectgebied	6
1.2 ASSESSMENT	10
1.2.1 Landschappelijk kader	10
1.2.2 Historisch kader	15
1.2.3 Archeologisch kader	29
1.3 SYNTHESE FASE BUREAUONDERZOEK	34
BIBLIOGRAFIE	i
BIJLAGE	ii

INLEIDING

De initiatiefnemer plant aanleg van een compensatie Wadi in Oeren, deelgemeenten van Alveringem, provincie West-Vlaanderen. De totale oppervlakte van het projectgebied bedraagt ca. 72 719 m², de gecombineerde oppervlakte van de geplande bodemingrepen bedraagt 5101 m².

Het projectgebied situeert zich volgens het gewestplan in een zone bestemd als landschappelijk waardevolle agrarische gebieden. Het plangebied situeert zich noch binnen een vastgestelde archeologische zone, noch binnen een archeologische site, noch binnen een gebied waar geen archeologie te verwachten valt. Deze archeologienota wordt opgemaakt omdat de gecombineerde oppervlakte van de geplande bodemingrepen meer dan 5000 m² bedraagt.

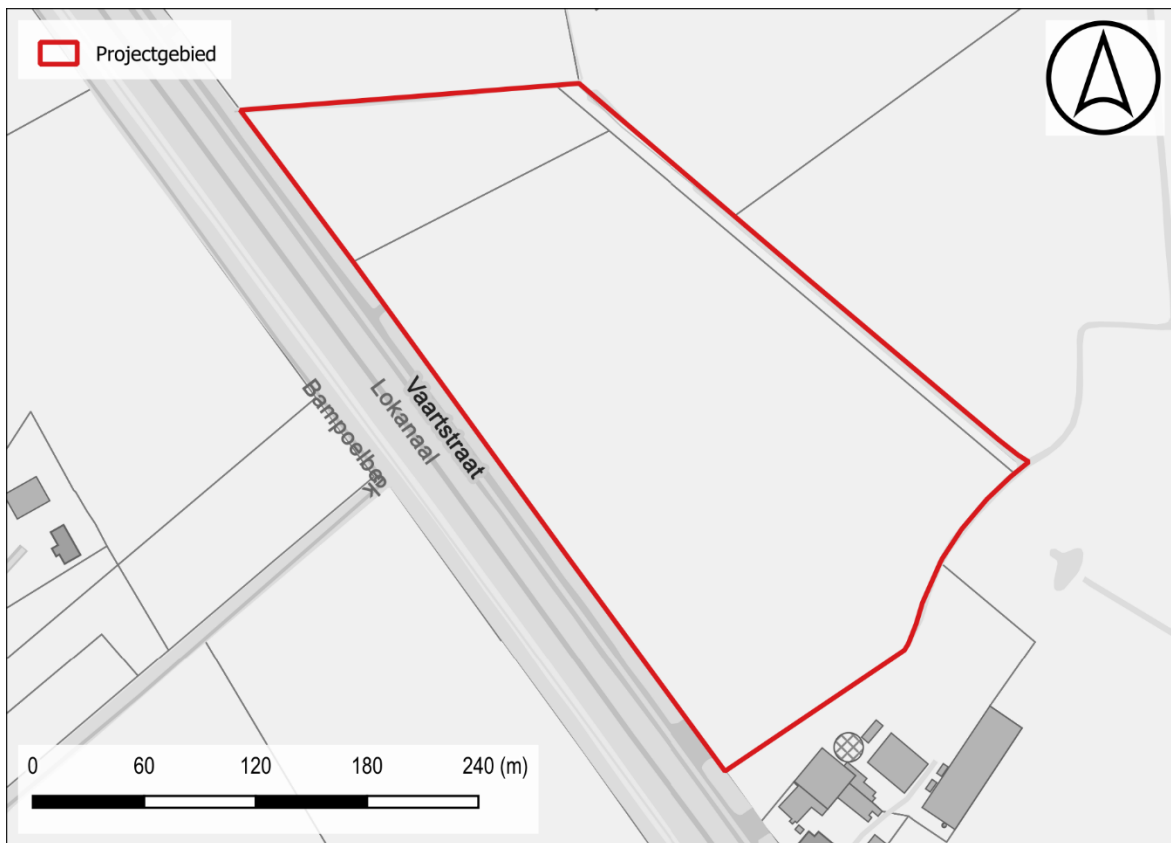
RUBEN WILLAERT NV is aangesteld om deze archeologienota in de eerste plaats door middel van een bureaustudie op te maken met het oog op een advies naar uitgesteld vooronderzoek, werfbegeleiding, of vrijgave van het terrein.

1. BUREAUONDERZOEK [BO]

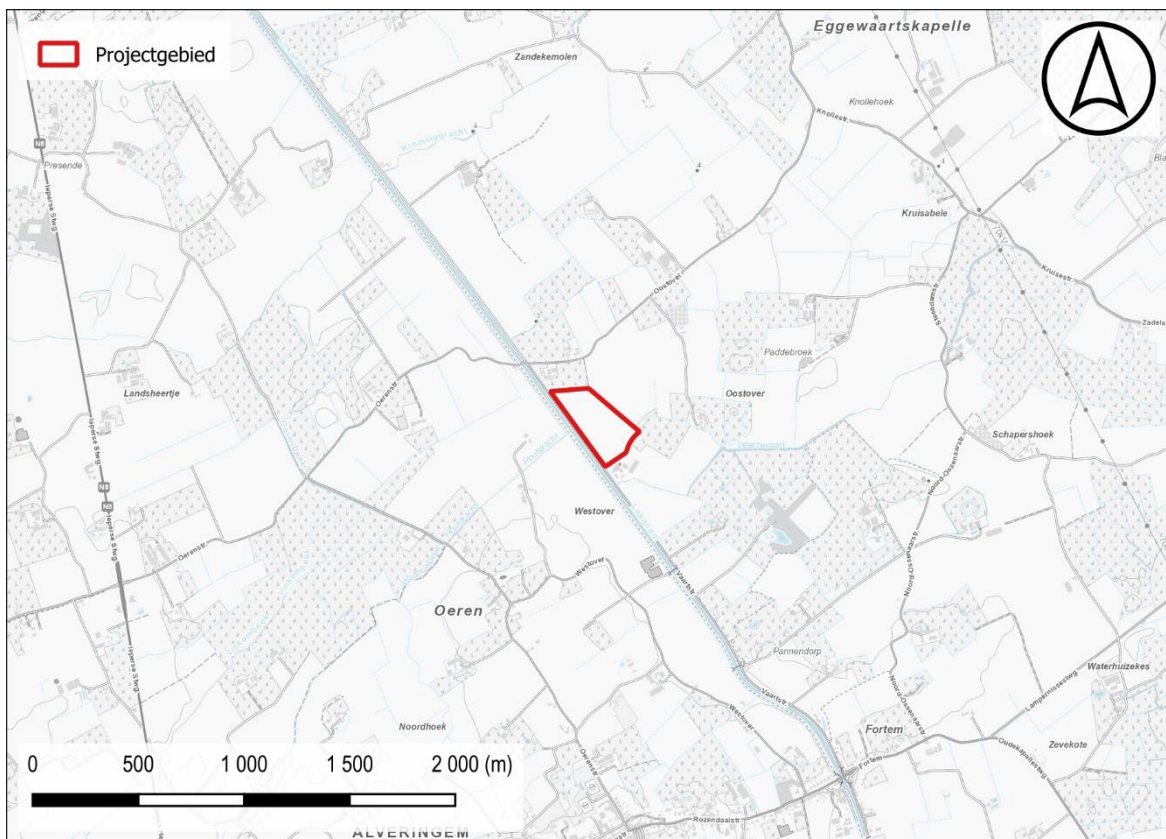
1.1 BESCHRIJVEND GEDEELTE

1.1.1 Administratieve gegevens

PROJECTCODE	2025B291	
ERKENNINGSNUMMER	OE/ERK/ARCHEOLOOG/2015/0069	
<i>BOUNDING GEOMETRY</i>	X ₁ : 33357	Y ₁ : 192224
	X ₂ : 33989	Y ₂ : 192676
KADASTER	Alveringem Afdeling 3, Oeren, Sectie B, Nummer 48C	
GEOGRAFISCHE INPLANTING	Figuur 1 en 2	
OPZET INITIATIEFNEMER	Figuur 4	

Figuur 1: Situering projectgebied t.a.v. GRB-basiskaart (© geopunt)

Figuur 2: Situering projectgebied t.a.v. topografische kaart van België (© geopunt)

1.1.2 De onderzoeksopdracht

1.1.2.1 *Vraagstelling met betrekking tot het onderzochte gebied*

“Het archeologisch vooronderzoek beoogt vast te stellen of er een archeologische site aanwezig is op een terrein, wat de karakteristieken en de bewaringstoestand van deze site zijn, wat haar relatie is met het landschap, welke waarde ze heeft, en hoe ermee moet omgegaan worden in het kader van bodemingrepen en wetenschappelijk onderzoek.”
– CGP 4.0; p. 28

Op basis van verscheidene parameters, zoals de nog aanwezige erfgoedwaarden, de landschapshistoriek, topografie, geomorfologie, bodemgebruik, vegetatie, en ingreephistoriek, wordt een waardering van het archeologisch potentieel binnen het afgebakende projectgebied opgesteld. Hiertoe wordt een stapsgewijze onderzoeksprocedure doorlopen, waarbij de vraagstelling steeds teruggekoppeld wordt naar volgende kernpunten:

- Wat is de trefkans op intact bewaarde archeologische aanwijzingen?
- Wat zijn de geplande ingrepen in functie van de werkzaamheden? Zullen de werken eventuele vindplaatsen bedreigen?

1.1.2.2 *Werkwijze en strategie van het vooronderzoek fase BO*

RUBEN WILLAERT NV werd aangesteld om deze archeologienota in de eerste plaats door middel van een bureauonderzoek op te maken. Dit bureauonderzoek werd uitgevoerd onder leiding van een erkend archeoloog van Ruben Willaert NV. De aard van de werken werd tijdens het bureauonderzoek afgewogen tegen de voorhanden zijnde gegevens relevant voor het projectgebied op bodemkundig, landschappelijk, historisch-cartografisch en archeologisch vlak.

De archeologienota werd opgemaakt middels *Office*- en *Adobe*-software. Het bijhorend kaartmateriaal werd aangemaakt in een GIS-omgeving. Hierin werden de ontwerpplannen ingeladen en geprojecteerd ten opzichte van diverse kaartlagen die raadpleegbaar zijn op geopunt.be, dov.vlaanderen.be, geo.onroerenderfgoed.be, cartesius.be en de website van de centraal archeologische inventaris [CAI]¹. De geraadpleegde literatuur, de digitale bronnen en het kaartmateriaal zijn te vinden in de bijlage.

¹ De Centrale Archeologische Inventaris is een inventaris van tot nog toe gekende archeologische vindplaatsen en andere sites met erfgoedwaarde; onder dezelfde noemer verzamelen we alle opgestelde archeologienota's vanaf 2015.

1.1.3 Het projectgebied

1.1.3.1 Archeologische voorkennis

Binnen de grenzen van het projectgebied vond in het verleden nog geen archeologisch (voor)onderzoek plaats.

1.1.3.2 Ruimtelijke situering

Het projectgebied is gelegen langs de Vaartstraat en het evenwijdige Lokanaal in Oeren, deelgemeente van Alveringem, provincie West-Vlaanderen. Net tenzuidoosten van het terrein mondt de Oostkerkevaart uit in het kanaal. Het terrein zelf is onbebouwd en voornamelijk omringd door akkers en weilanden. Ten zuidoosten lgrenst het wel aan een bebouwd perceel. Het centrum van Alveringem ligt op ca. 2000 m ten zuidwest.

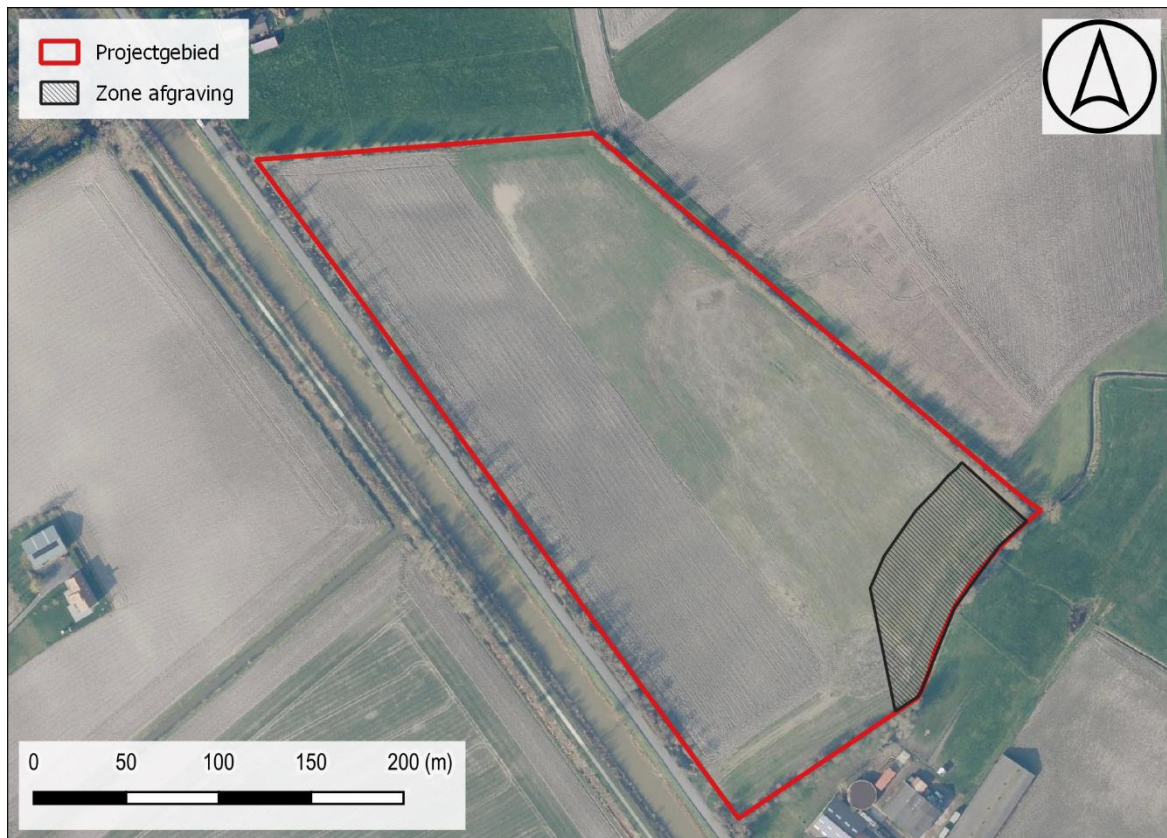

Figuur 3: Situering plangebied t.a.v. meest recente orthofotomozaïek (©Geopunt)

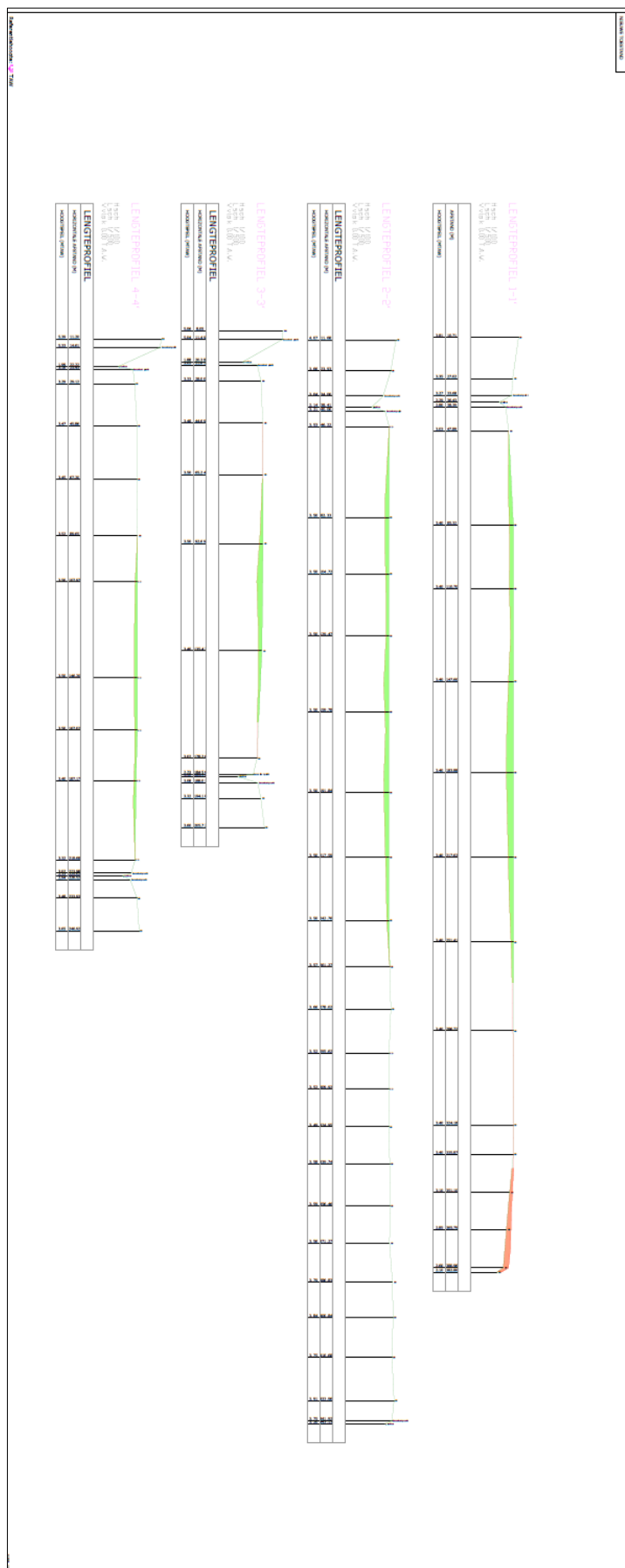
1.1.3.3 Geplande bodemingrepen

De initiatiefnemer plant de aanleg van een compensatiewadi in Oeren, deelgemeente van Alveringem, provincie West-Vlaanderen. De totale oppervlakte van het projectgebied bedraagt ca. 72 719 m².

Concreet zal in een zone van ca. 5101 m² een hellend vlak aangelegd worden. In deze zone zal een uitgraving plaatsvinden tot max. 3 m-mv. De gewonnen grond wordt gestort op de rest van het terrein en nadien ingewerkt in de teelaarde. Er zal geen algemene afgraving van de teelaarde plaatsvinden.

Figuur 4: Opzet initiatiefnemer t.a.v. meest recente orthofotomozaïek (©Geopunt).

1.2 ASSESSMENT

1.2.1 Landschappelijk kader

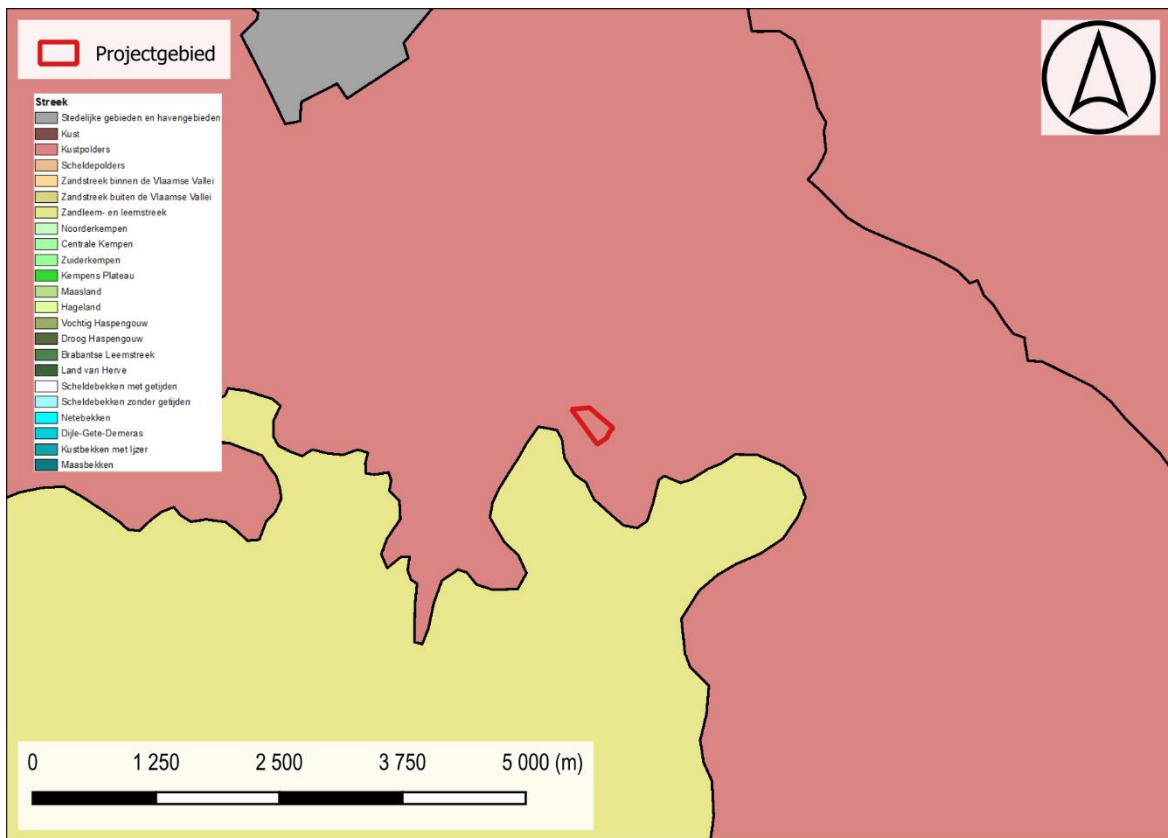
Oeren bevindt zich op de rand van de kustpolders, op een drogere uitloper van het zuidelijk gelegen Plateau van Izenberge. Verder zuidwaarts, op het plateau, bevindt zich het centrum van Alveringem. Het plangebied bevindt zich op zo'n 750 m ten noordoosten van het dorpscentrum, aan de overzijde van het Lovaart. Het Lokanaal vormt de verbinding tussen de stad Veurne en de IJzer.

Het lokaal hoogtemodel situeert het projectgebied op een hoogte van **ca. 2.6 tot 4 + m TAW**. Het terrein is licht oplopend in zuidwestelijke richting. Het hoogtemodel doet vermoeden dat er reeds lichte maaiveldwijzigingen hebben plaatsgevonden, vermoedelijk omwille van agrarische doeleinden.

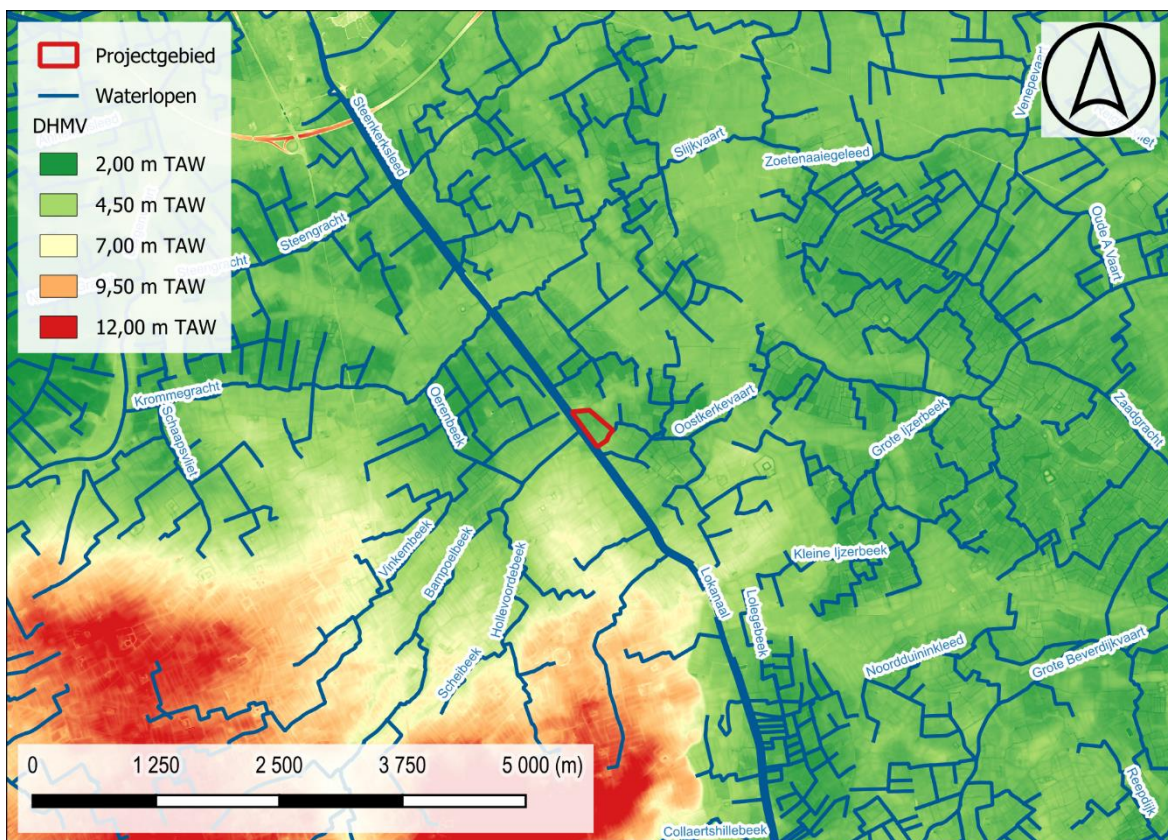
Het projectgebied is gelegen in het Lid van Kortemark (Formatie van Tielt). De **Formatie van Tielt** bestaat uit een fijn zandig en zandig marien sediment. Het oudste lid is het **Lid van Kortemark** en bestaat uit horizontaal gelamineerd fijn zandig grof silt en kleig-siltig zeer fijn zand. Het is afgezet in de overgangszone tussen de buitenkust en de open shelf.

Het projectgebied is voornamelijk gelegen in het **Quartair Type 1c**. De basis bestaat uit een eolische afzetting van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen (zand tot zandleem). Deze afzetting kan Quartaire hellingsafzettingen bevatten. Mogelijks is deze eolische afzetting lokaal afwezig. De top bestaat uit getijdenafzettingen van het Holoceen (marien en estuarien). In zeer beperkte mate grenst het onderzoeksgebied ook aan het **Quartair Type 12c** langs de noordelijke zijde. De basis bestaat uit getijdenafzettingen van het Midden-Pleistoceen. Daarboven eolische afzettingen (zand tot silt) van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen), mogelijk Vroeg-Holoceen. Zand tot zandleem in het noordelijke en centrale gedeelte van Vlaanderen. Silt (loess) in het zuidelijke gedeelte van Vlaanderen. De top bestaat uit getijdenafzettingen (mariene en estuariene) van het Holoceen.

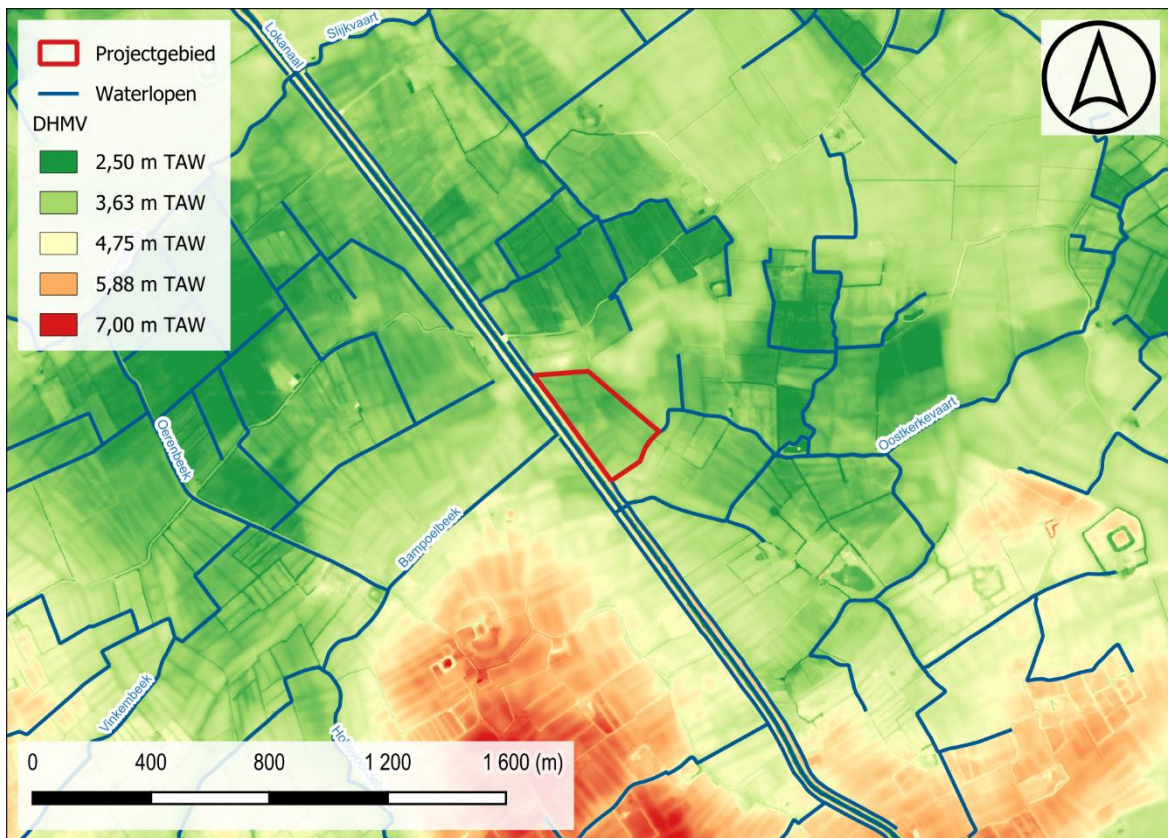
In het noordwestelijke deel van het plangebied geeft de bodemkaart een overdekte kreekruig aan. In het zuidoostelijke deel worden overdekte Pleistocene gronden weergegeven. Dit impliceert dat het Pleistocene landschap plaatselijk nog afgedekt kan zijn door jongere polderafzettingen en er meerdere archeologisch relevante horizonten aanwezig kunnen zijn binnen het bodemprofiel. De drogere opduikingen op de rand van de kustvlakte waren ongetwijfeld aantrekkelijk voor rondtrekkende groepen jager verzamelaars. Eventueel aanwezige sites zullen echter wel afgedekt zijn door de jongere getijdenafzettingen.

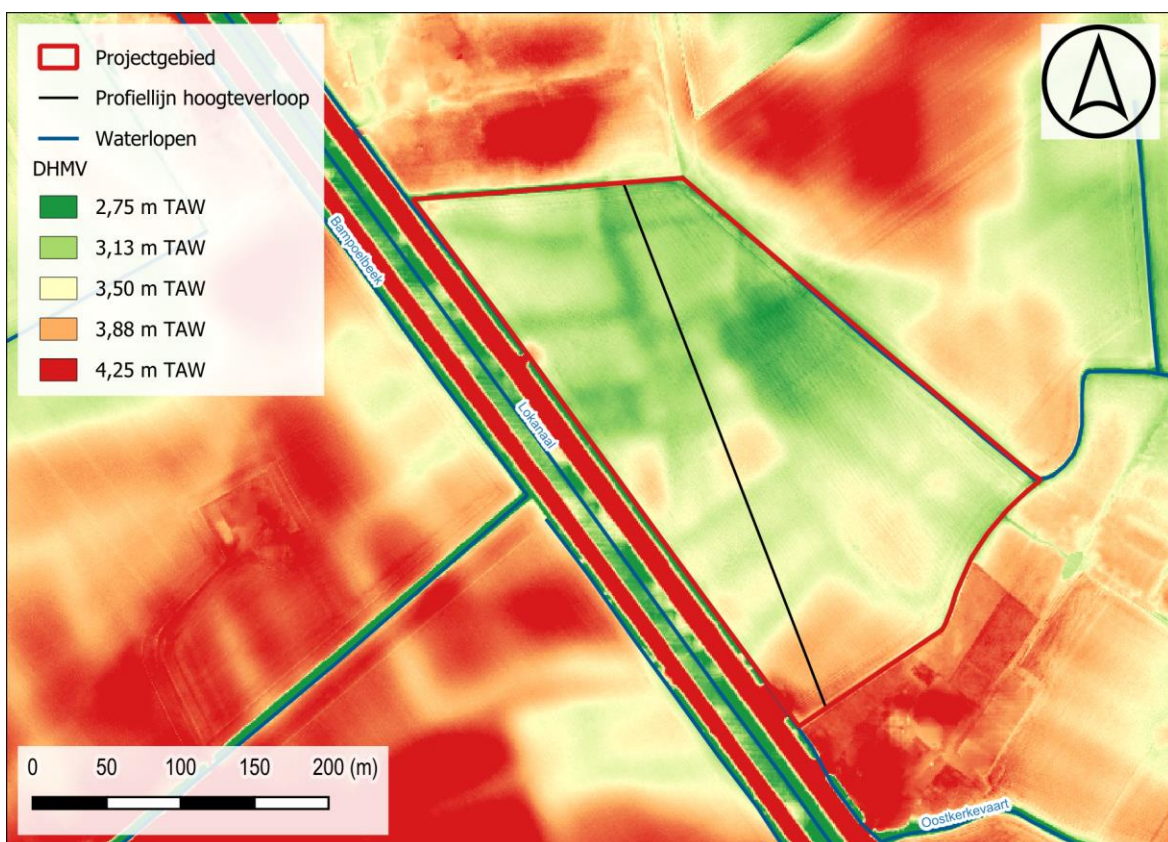
Figuur 7: Situering projectgebied t.a.v. de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).

Figuur 8: Situering projectgebied t.a.v. Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (II) d.d. 2014 (© geopunt)

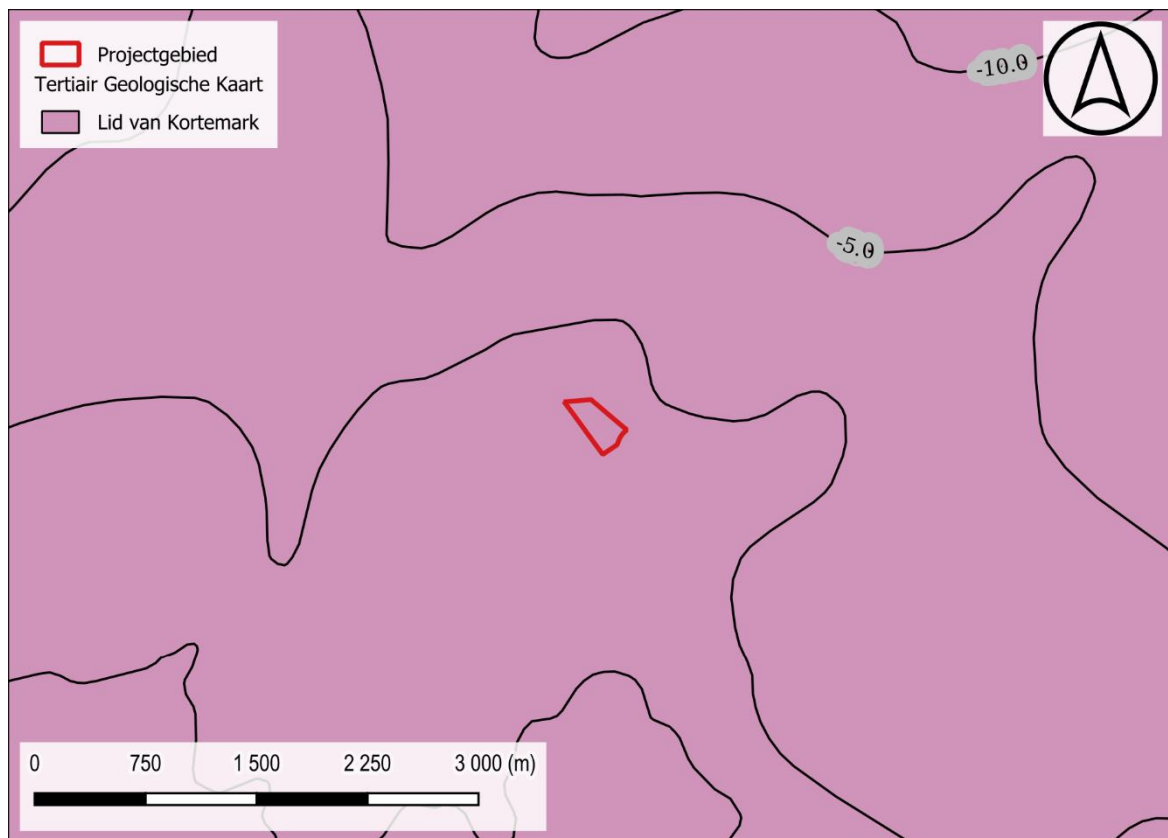
Figuur 9: Situering projectgebied t.a.v. Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (II) d.d. 2014 (© geopunt)

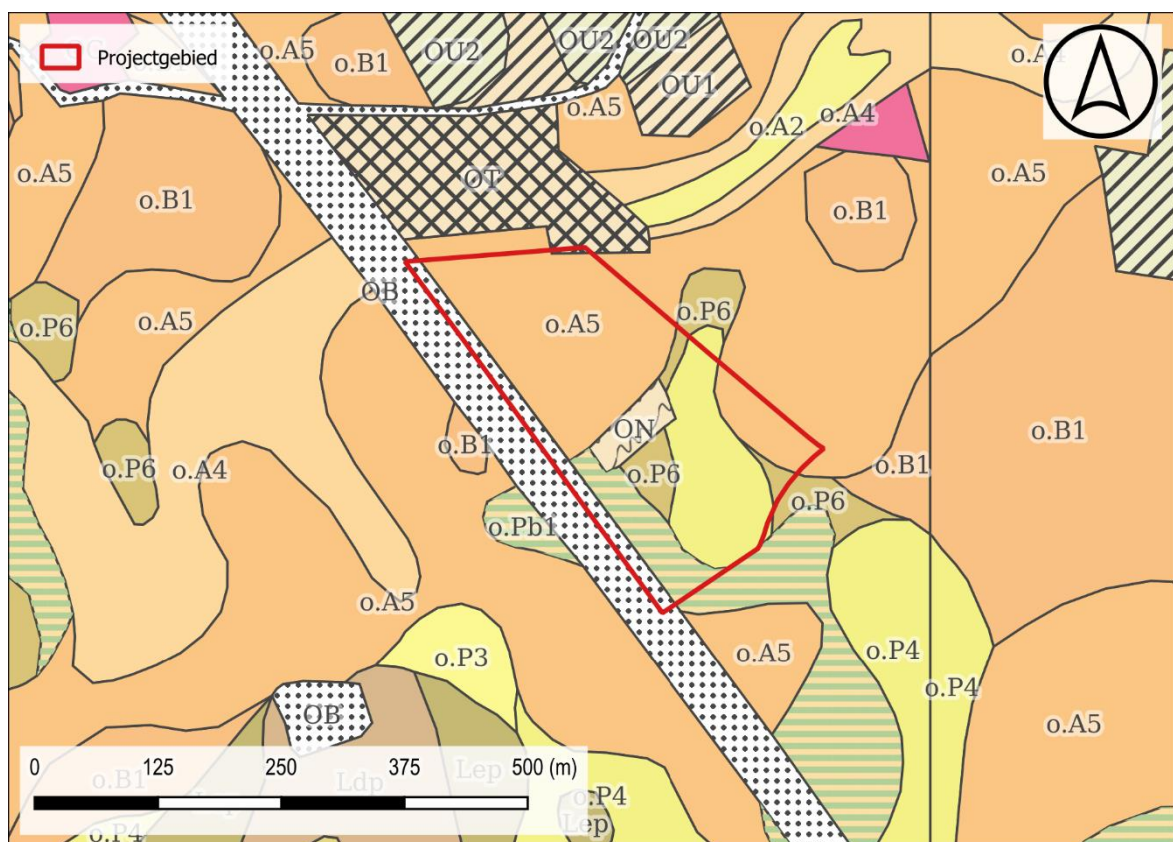
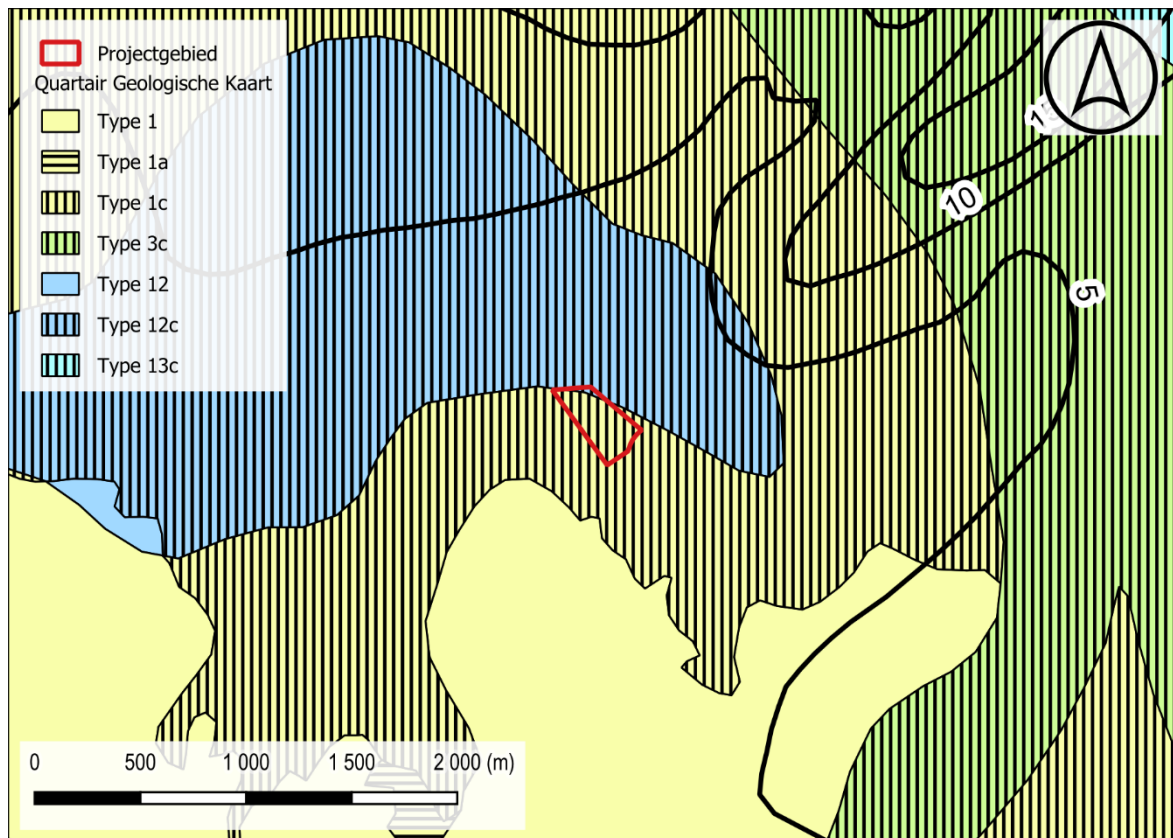
Figuur 10: Situering projectgebied t.a.v. Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (II) d.d. 2014 (© geopunt)

Figuur 11: Hoogteverloop NW-ZO

Figuur 12: Situering projectgebied t.a.v. Tertiair geologische kaart (© geopunt)

1.2.2 Historisch kader

I. Oeren

De eerste vermeldingen luiden als *Horen* (1231), *Houren* (1298) en *Oeren* (1313). Mogelijks is deze plaatsnaam af te leiden van de ten noorden aanpalende Grote Moer. Het zogenaamd "Hof van Oeren" in de kasselrij Veurne, bezat achtenvijftig achterlenen. In 1205 werd het kasteel van Oeren, verblijfplaats van Johan en Omer Knibbe, door de Isegrijnen afgebrand.

Thans, kleine landelijke gemeente, waarvan het Sint-Apolloniakerkje met omliggend krijgskerkhof, aan de kruising van de Oerenstraat en Westover, in feite de dorpskern uitmaakt. Geen specifiek dorpsplein, noch analoge architectuur aanwezig. Voornamelijk, midden het polderlandschap verloren, meerledige hoeven, veelal met aangepaste 18de-eeuwse kern. Sommige vertonen een oudere kern.²

II. Alveringem

Reeds in de 7de eeuw vestigden de Saksen zich in de streek. Volgens de overlevering zou Adolfrid, plaatselijk grootgrondbezitter, zijn goederen geschonken hebben aan Heilige Audomarus, tengevolge een verkregen gunst. Deze schenking (circa 670) betekende de oorsprong van de heerlijkheid *Het Vrije van Sint-Omaars*, afhankelijk van kapittel van Sint-Omaars. Laatst genoemde verkocht in 1604 een groot gedeelte van zijn rechten in vermelde heerlijkheid aan de magistraat van de stad en kasselrij Veurne. Oudste, authentieke vermeldingen uit 1066.

Eind 12de, begin 13de eeuw is er een opstand van de bevolking onder leiding van Ryckaert Blauvoet, de zogenaamde *Blauvoetijnen*, tegen de volgelingen van koningin Mathilde, weduwe van Filip van de Elzas.

Aan het begin van de 14de eeuw was er de Vlaamse ontvoogdingsstrijd waar heel wat *Alveringemnaren* zich vervoegde bij het leger van Zannekin. In 1497 en 1664 waren er toenemende moeilijkheden tussen het bestuur van de kasselrij en poorters van Veurne. Dit verplichtte de magistraten om zich terug te trekken in hun eigendom te Alveringem om er hun bestuurlijke ambtsbezigheden voort te zetten. Alveringem telde in die periode vele *principaele huysen*.

In de 17de en 18de eeuw behoorde Alveringem toe aan de familie de la Coste. De parochie Alveringem maakte tot 1566 deel uit van bisdom Terwaan; later van bisdom Ieper; vanaf 1801 van bisdom Gent; sinds 1834 van bisdom Brugge.³

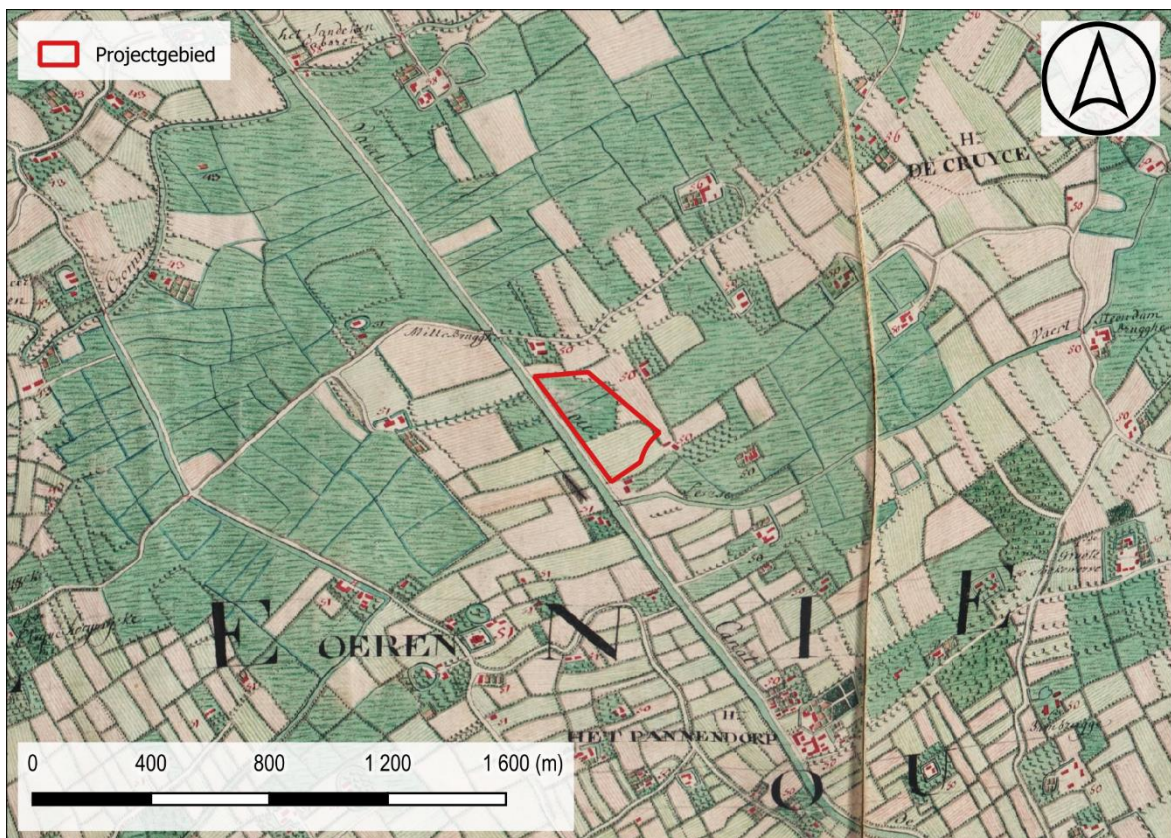
² Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Oeren [online], <https://id.erfgoed.net/themas/13998> (geraadpleegd op 7 februari 2025).

³ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Alveringem [online], <https://id.erfgoed.net/themas/13992> (geraadpleegd op 7 februari 2025).

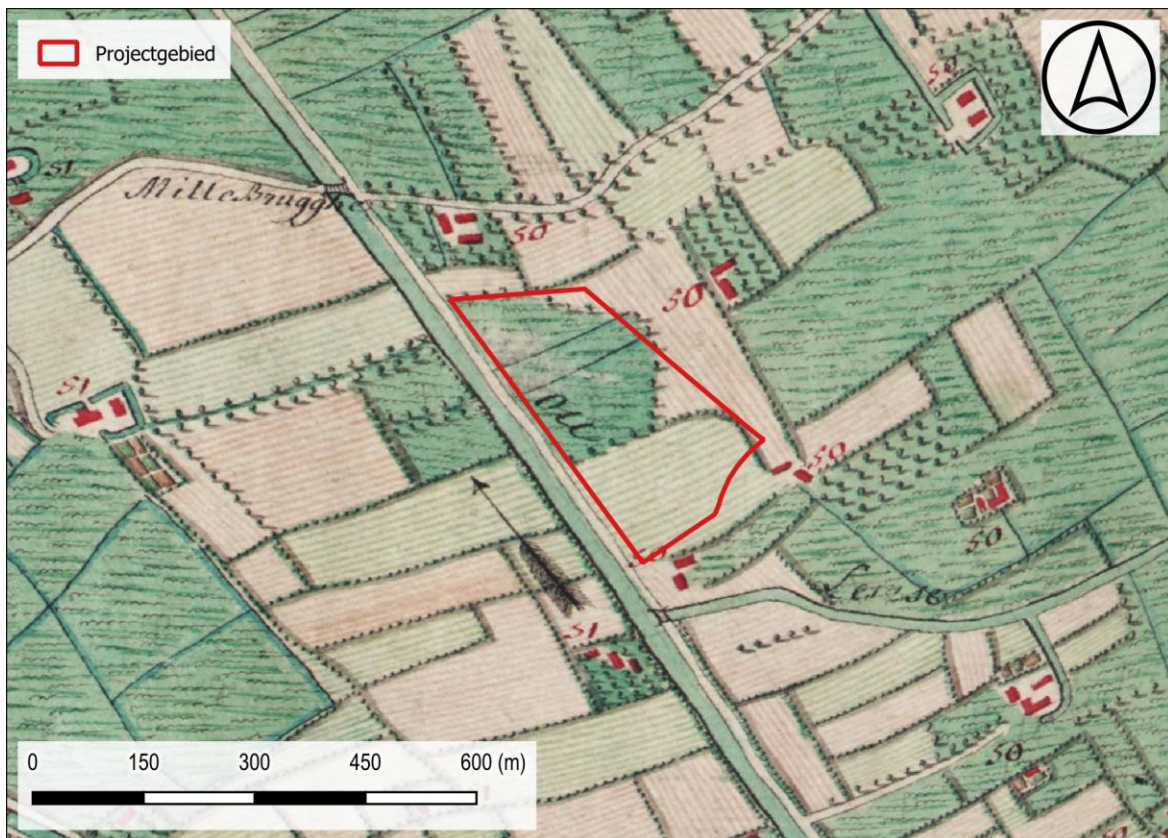
III. Projectgebied

De Ferrariskaart (1771-77) karteert het projectgebied langs het Lokanaal in Oeren. Het zuidelijke deel wordt weergegeven als akkerland, het noordelijke als meersgebied. Voorts zijn ook twee zuidwest-noordoost georiënteerde greppels te herkennen in de noordelijke terreinhelft. Het projectgebied is onbebouwd. Niet ver ten noordwesten ligt de *Mittebrugghe* over het Lokanaal, ten zuiden mondt de Oostkerkevaart uit in het kanaal. De latere 19de eeuwse kaartbeelden geven een gelijkaardig beeld.

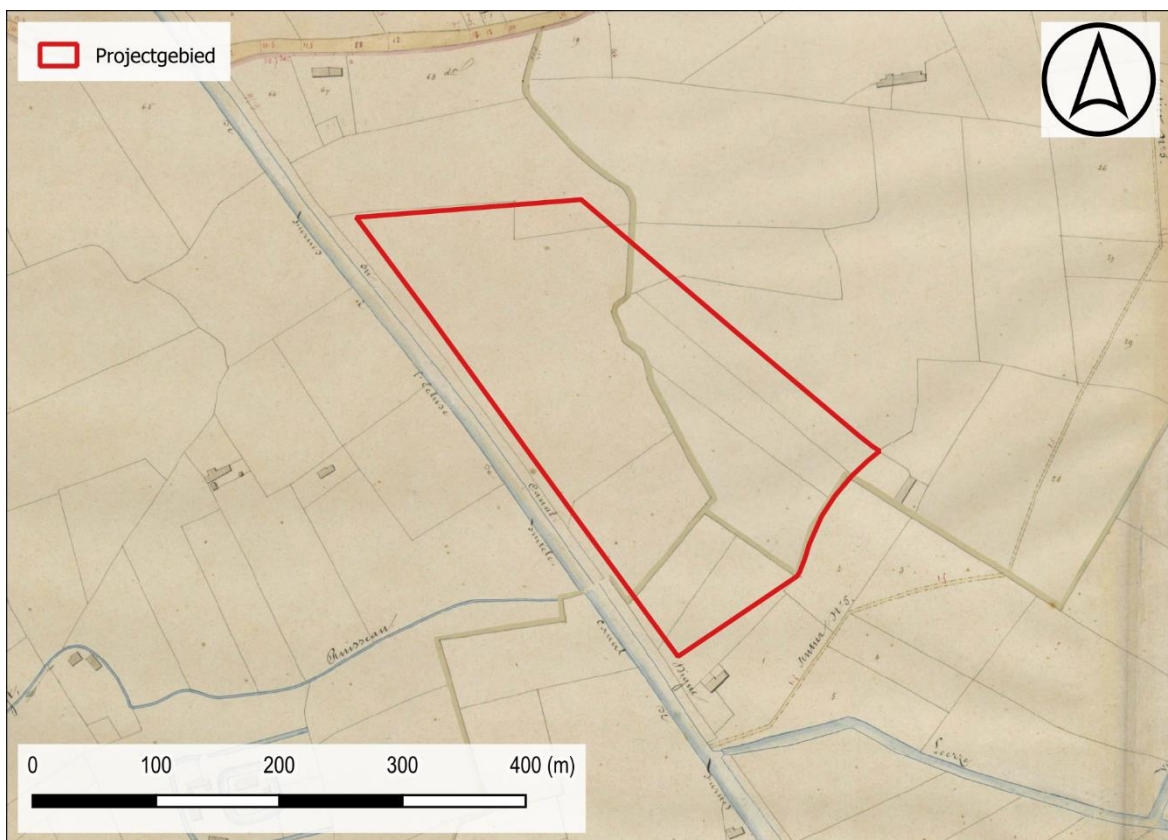
Ook de orthofotosequentie toont weinig noemenswaardige evolutie sinds het eerste luchtbeeld van 1971. De hele periode blijft het onderzoeksterrein onbebouwd en in dienst als weiland of akker.

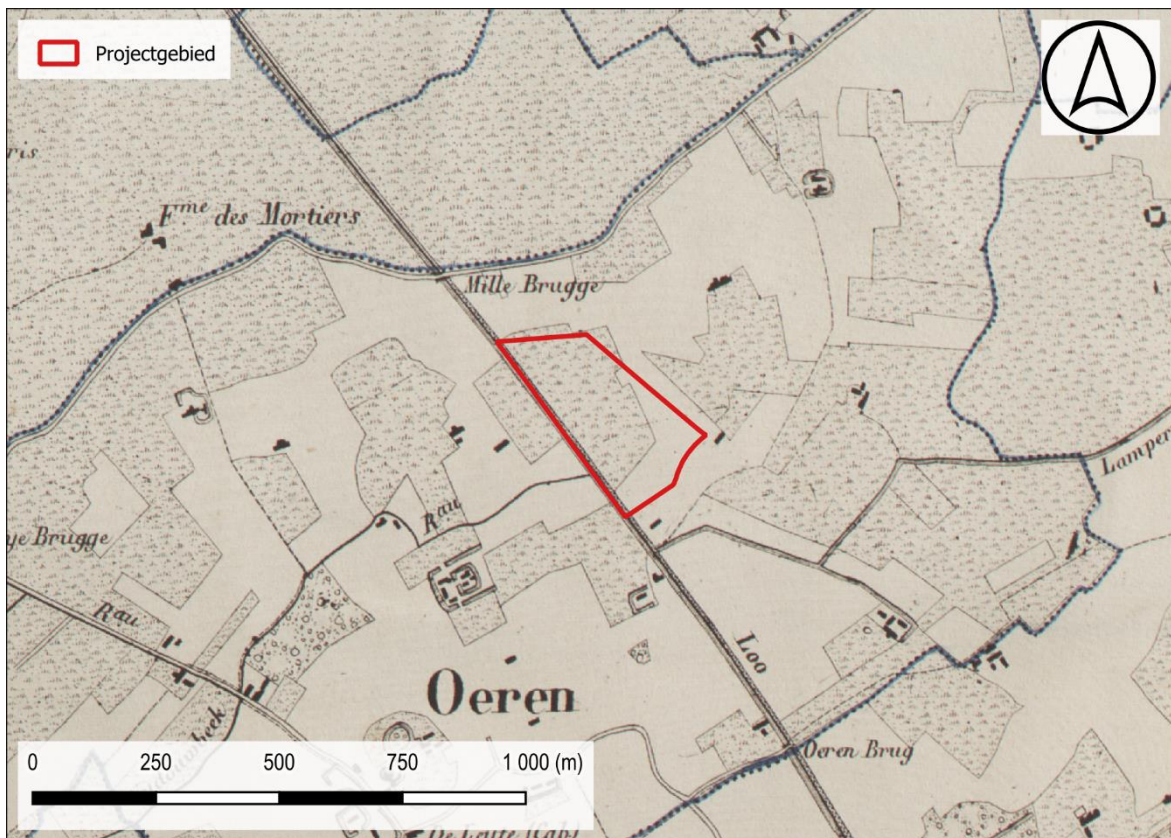
Figuur 15: Situering projectgebied t.a.v. Ferrariskaart d.d. 1771-1778 (© geopunt)

Figuur 16: Situering projectgebied t.a.v. Ferrariskaart d.d. 1771-1778 (© geopunt)

Figuur 17: Situering projectgebied t.a.v. Atlas der Buurtwegen d.d. 1840 (© geopunt)

Figuur 18: Situering projectgebied t.a.v. Vandermaelenkaart d.d. 1846-1854 (© geopunt)

Figuur 19: Situering projectgebied t.a.v. Popkaart d.d. 1842-1879 (© geopunt)

Figuur 20: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 1971 (© geopunt)

Figuur 21: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 1979-1990 (© geopunt)

Figuur 22: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 2000-2003 (© geopunt)

Figuur 23: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 2008-2011 (© geopunt)

Figuur 24: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 2022-2023(© geopunt).

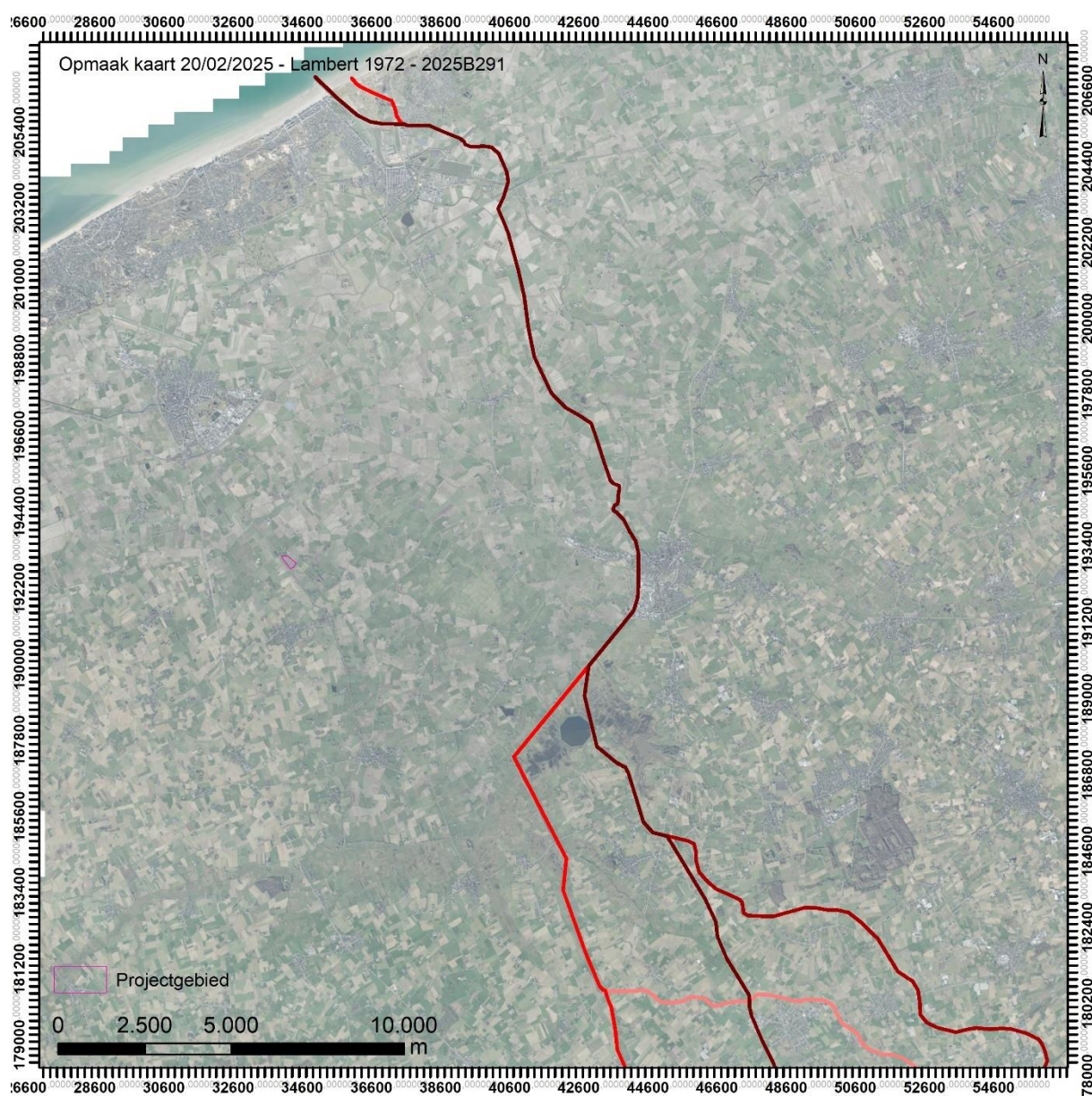
IV. WO I – Luchtfotografische studie

Na de val van de Antwerpse fortengordel en de terugtrekking van het Belgische leger naderde de oorlog begin oktober 1914 met rasse schreden de Westhoek. Het Belgische leger trok zich terug achter de IJzer rivier, en nabij Diksmuide werd een bruggenhoofd opgericht. Nabij Ieper namen de Geallieerden stelling op de hoogtes nabij Ieper. Vrij snel sloeg de bewegingsoorlog om in een patstelling in de loopgraven. Na de Slag om de IJzer en de Eerste Slag om Ieper groeven beide partijen zich voor de eerste oorlogswinter stevig in. Het projectgebied lag vanaf het begin van de oorlog op tien kilometer afstand achter de geallieerde frontlijn. Dit zou zo blijven tot aan de start van het eindoffensief in september 1918 (Figuur 3).

De vroegste luchtfoto's die er ter beschikking zijn dateren van mei 1916. Hierop zien we enerzijds een vrij smalle prikkeldraadversperring en anderzijds een kort segment van een loopgraaf aangelegd in een halfronde vorm (Figuur 4 & Figuur 5). Helemaal in de noordwestelijke hoek is een kleine barak waar te nemen (Figuur 5). Aan de oostzijde van het projectgebied zien we ook nog een mogelijke loopgraaf (Figuur 4).

De volgende tijdsopnames dateren meteen van augustus 1918. Hierop zien we meer details van zowel de loopgraaf als de barak in de noordwestelijke hoek. Verder valt ook nog een bredere prikkeldraadversperring op en zien we aan de oostzijde een in onbruik geraakte loopgraaf.

Twee Duitse loopgravenkaarten bevestigen dit beeld dat we verkregen uit de luchtfoto's en tonen in als aanvulling hierop de bredere ruimtelijke context (Figuur 7 & Figuur 8). We zien het projectgebied eigenlijk tussen twee sterke uitgebouwde stellingen liggen. De hoofdloopgraven lagen enerzijds aan de westelijke zijde van het kanaal en anderzijds zijn er enkele honderden meter ten oosten van het projectgebied gegroepeerde korte segmenten van gevechtloopgraven die samen een stelling vormen.

Figuur 25 Ligging projectgebied ten opzichte van de voornaamste frontlijnen (orthofoto: Informatie Vlaanderen)

Figuur 26 Belgische luchtfoto 5 mei 1916 (bron: KLM-MRA)

Figuur 27 Belgische luchtfoto 5 mei 1916 (bron: KLM-MRA)

Figuur 28 Luchtfoto 21 augustus 1918 (bron: KLM-MRA)

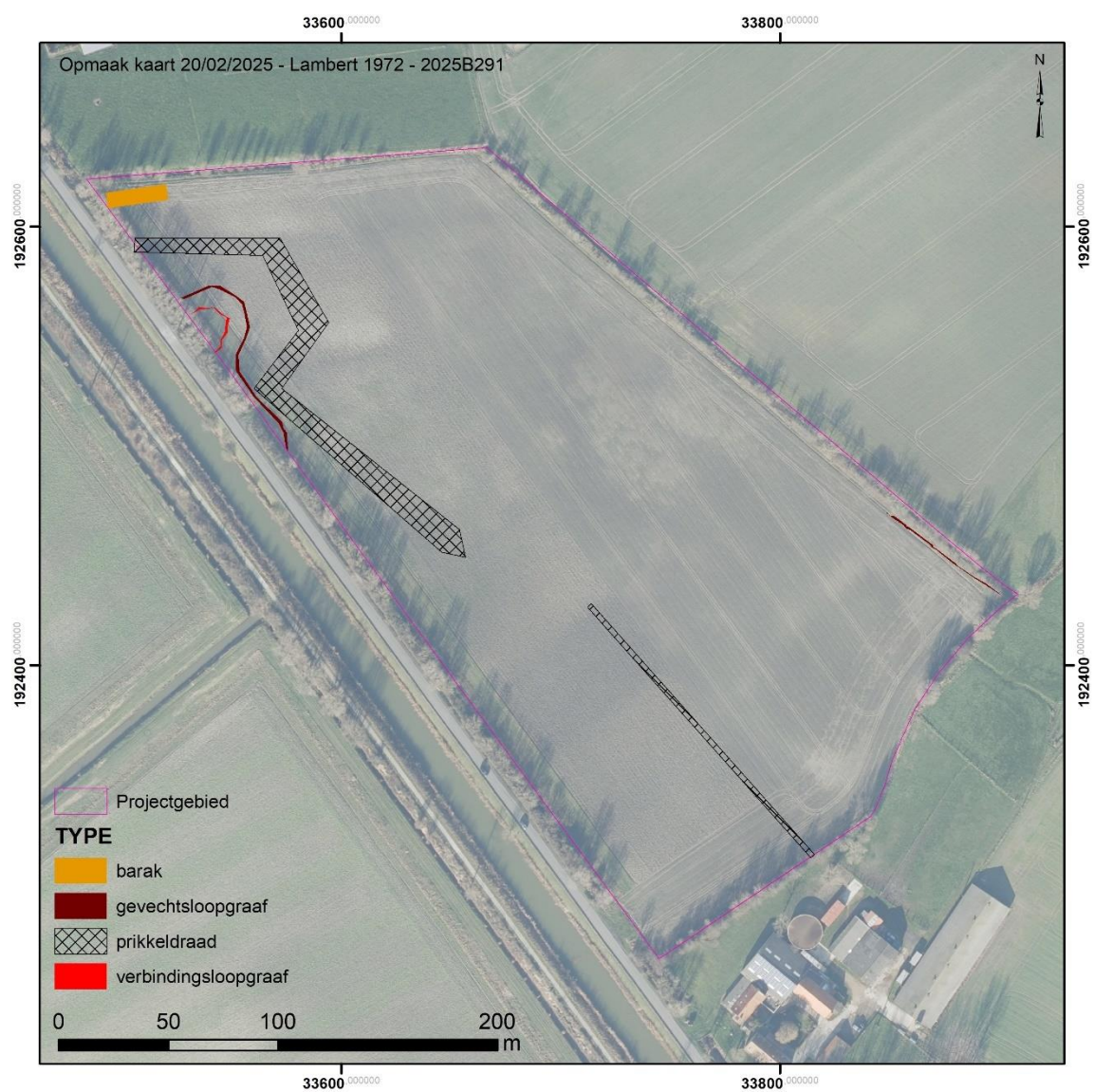

Figuur 29 Duitse loopgravenkaart 29 maart 1918 (bron: KLM-MRA)

Figuur 30 Duitse loopgravenkaart 10 oktober 1918 (bron: IFFM)

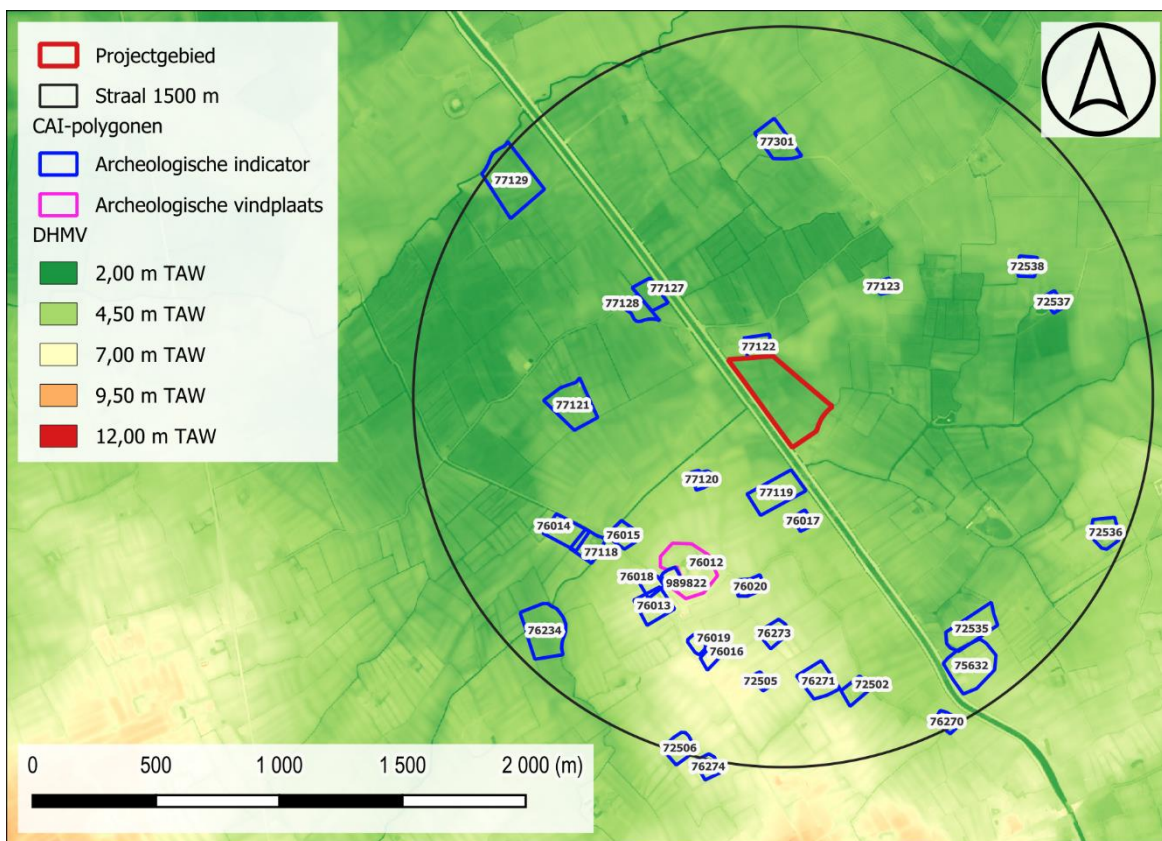
Binnen het projectgebied is er een eerder lage densiteit aan sporen. In de noordwestelijke hoek is een geallieerde stelling zichtbaar en een kleine barak. Verder is er aan de oostzijde een kort segment van een loopgraaf met wellicht halfronde traversen. De prikkeldraadversperring doorkruiste het projectgebied maar heeft geen archeologische waarde.

Figuur 31: Gekarteerde sporen in relatie met het projectgebied (orthofoto: Informatie Vlaanderen)

1.2.3 Archeologisch kader

Binnen de grenzen van het projectgebied werd nog geen archeologisch onderzoek verricht. Op het terrein ten noorden van het plangebied werd wel reeds een veldkartering uitgevoerd. Hierbij werd laatmiddeleeuws vondstmateriaal gerecupereerd waaronder aardewerk, bouwmateriaal en dierlijk botmateriaal. Er zijn geen aanwijzingen voor de aanwezigheid van een bewoningskern. Gekend onderzoek met ingreep in de bodem in de ruime omgeving is zeer beperkt. Dit is meer dan waarschijnlijk te wijten aan een gebrek aan systematisch onderzoek in het verleden en niet zozeer menselijke afwezigheid. In het centrum van Oeren werd wel reeds een mechanische prospectie uitgevoerd. Hierbij werden de resten van een complexe, tweeledige ringwalsite in kaart gebracht die met zekerheid teruggaat tot de late middeleeuwen. In de ruimere omgeving van Oeren en het plangebied zijn een groot aantal cartografische indicatoren gekend van laatmiddeleeuwse en jongere omwalde en niet omwalde hoevecomplexen. De grote hoeveelheid wijst op een vrij intensieve exploitatie van de omgeving in de middeleeuwen latere perioden. Op een deel van deze terreinen werden ook veldprospecties uitgevoerd waarbij vondstmateriaal, waaronder gebruiksaardewerk en bouwmateriaal, werd gerecupereerd. De gekende waarden wijzen aldus voornamelijk op bewoning in de late middeleeuwen. Er dient echter rekening mee gehouden te worden dat oudere resten minder goed zichtbaar zijn daar ze mogelijk zijn afgedekt onder jongere getijdenafzettingen.

Figuur 32: Situering projectgebied op het DHMV met aanduiding van de CAI-polygonen (©Geopunt).

I. Archeologische vindplaatsen

76012	Mechanische prospectie Volle middeleeuwen: Complexe site met terreinsporen van verdwenen bewoning die teruggaat tot late middeleeuwen en mogelijk vroeger: niervormig 'neerhof' (wellicht laatmiddeleeuws), kernsite sluit aan bij het kerkterrein, fase 1: kleinere ovaalvormige site (ringwalversterking), Eerste fase zou teruggaan tot de 12de eeuw, laatmiddeleeuwse, postmiddeleeuwse en recente scherven. Ook Pingsdorf, 12de eeuws. Baksteenpuin Bron: De Meulemeester J. (1984) Geo-archeologisch prospectie op middeleeuwse sites in Alveringem, in: Archaeologia Belgica 258, p. 133.
-------	---

II. Archeologische indicatoren

72502	Indicator cartografie/Veldkartering Late middeleeuwen: site met walgracht, nog bestaande hoeve op een rechthoekige site, met een walgracht aan de noordwestzijde, de noordoostzijde en een deel van de zuidoostzijde. De oppervlaktevondsten suggereren dat er al bewoning was in de late middeleeuwen.
72505	Indicator cartografie/Veldkartering Late middeleeuwen: site met walgracht, een rechthoekige site met licht bol oppervlak, lichtjes uitstekend boven het omliggende terrein. Aan de zuidwest-, zuidoost-, en noordwestzijden wordt de site afgelijnd door duidelijke lineaire depressies. Aan de noordwestzijde is er een onduidelijke terreinglooiing merkbaar, wat mogelijk wijst op een oude, gedempte walgracht.
72506	Indicator cartografie/Veldkartering Late middeleeuwen: site met walgracht, Prospectie 1974: nog bestaande hoeve met walgrachtrest aan de noordwesthoek, langsheen een gedeelte van de noordwestzijde en langsheen de zuidwestzijde. Mogelijk was er al bewoning in de late middeleeuwen. Ca. 1850 is de walgracht nog bewaard, nu nog een klein stukje. Het verdwenen noordoostelijke deel van de walgracht zou gedempt zijn in 1944 en 1945.
72535	Indicator cartografie Late middeleeuwen: Het is niet zeker of het wel een site met walgracht is (langgerekte structuur met gracht rond). Ca 1850 en nu zijn er nog delen van de walgracht over.
72536	Indicator cartografie/Veldkartering Late middeleeuwen: site met walgracht, prospectie 1974: Aan de noordzijde is nog een walgrachtrest zichtbaar. De overige zijden tekenen zich af als een depressie die slechts gedeeltelijk onder water staat en die op beide oevers een bomerrij heeft.
72537	Indicator cartografie Late middeleeuwen: site met walgracht
72538	Indicator cartografie Late middeleeuwen: site met walgracht

75632	18de eeuw Historische studie: Pannenfabriek, De klei voor de vervaardiging van de pannen werd uitgegraven in de onmiddellijke omgeving, oprichting: 1762, vernield met invallen van de Fransen in 1793, daarna heropgebouwd en nog in bedrijf in 1836,
76013	Veldkartering Volle middeleeuwen: site met walgracht, Hoeve met boerenhuis op omwalde terp (licht opgehoogd), Prospectie 1974: de bestaande hoeve staat op opgehoogd terrein. Luchtfoto: walgracht. Op de site van het woonhuis van de hoeve: aardewerk dat teruggaat tot de 12de of 13de eeuw, laatmiddeleeuws en postmiddeleeuws aardewerk. Enkele steengoedscherven en een recent fragmentje. Mogelijk reeds bewoning van in de 12de eeuw.
76014	Indicator cartografie Onbepaald: site met walgracht
76015	Indicator cartografie Onbepaald: site met walgracht
76016	Indicator cartografie Onbepaald: site met walgracht
76017	Indicator luchtfotografie/Veldkartering Late middeleeuwen: site met walgracht. verdwenen hoeve met walgracht. Verhaeghe: diepe depressie met een breed uitglooiend profiel die afkomstig zou zijn van de oude walgracht cf. laatmiddeleeuwse scherfjes die ter plaatse werden gevonden
76018	Indicator luchtfotografie/Veldkartering Late middeleeuwen: 45-tal aardwerkfragmenten (laatmiddeleeuws), ook wat baksteenpuin en beenderfragmenten. prospectie 1974: site aan de zuidwest-, noordwest- en noordoostzijden afgelijnd door een zwakke, iets donkerdere, lineaire depressie. Aan de buitenrand van de depressie ligt een smal perceelsgrachtje.
76019	Indicator luchtfotografie/Veldkartering Late middeleeuwen: oneffen oppervlak in het terrein, waarop een concentratie aan vondsten kon vastgesteld worden: baksteenmateriaal, beenderresten, scherven (oa 15-tal laatmiddeleeuws), luchtfoto's: donkere bodemverkleuringen, wellicht was er reeds in de late middeleeuwen bewoning, die voortleefde tot in de periode van WOI.
76020	Indicator luchtfotografie/Veldkartering Late middeleeuwen: verdwenen hoeve met walgracht, luchtfoto's: nog vaag een donker bodemspoor merkbaar
76234	Indicator cartografie/Luchtfotografie Onbepaald: circulaire structuur (kon in 1984 niet onderzocht worden wegens landbouwactiviteiten) --> interpretatie is niet zeker
76270	Indicator cartografie Late middeleeuwen: site met walgracht
76271	Indicator cartografie

	Late middeleeuwen: site met walgracht
76273	Indicator cartografie Late middeleeuwen: site met walgracht
76274	Indicator cartografie Late middeleeuwen: site met walgracht
77118	Veldkartering Late middeleeuwen: site met walgracht, De oude walgrachtdepressie heeft een breed uitglooiend profiel. De oppervlaktevondsten suggereren dat er hier reeds in de late middeleeuwen bewoning aanwezig was. De bewoning leefde verder tot in de 18de eeuw, om pas op het einde van de 18de of in de vroege 19de eeuw te verdwijnen. laatmiddeleeuws en postmiddeleeuws aardewerk
77119	Veldkartering Late middeleeuwen: site met walgracht, prospectie 1974: een lineaire depressie lijnt een ongeveer vierkante site af aan de zuidoost-, zuidwest-, en noordwestzijden. Aan de noordoostkant was er geen aanduiding van een (wal)gracht. Concentratie van oppervlaktevondsten.
77120	Veldkartering Late middeleeuwen: site met walgracht, Het woonhuis van de hoeve staat op een lichtjes opgehoogd terrein. De situatie is onduidelijk aangezien de Ferraris kaart geen bewoning signaleert. De oppervlaktevondsten suggereren dat de bewoning wel tot de late middeleeuwen teruggaat, althans voor de kernsite.
77121	Veldkartering Late middeleeuwen: site met walgracht, prospectie 1974: ongeveer rechthoekige site, afgelijnd door een onduidelijke lineaire depressie. De walgrachtdepressie aan de noordwest- en de noordoostzijden stond onder water. Baksteenpuin, laatmiddeleeuws aardewerk
77122	Veldkartering Middeleeuwen: Het centrale gedeelte van het weiland heeft een bol oppervlak. Een controleboring wijst op fosfaataanrijking tot op ca 70 cm diepte. Er zijn geen aanduidingen van een walgrachtsite, maar wel een concentratie van ceramiek, baksteenpuin, beenderfragmenten. Pingsdorf aardewerk
77123	Veldkartering Late middeleeuwen: Site met walgracht, laatmiddeleeuws aardewerk, prospectie 1974: site aan noord-, oost- en zuidzijden afgelijnd door een gracht met bomen op de oevers. Nog bestaande hoeve; de bewoning van de site klimt op tot de late middeleeuwen en leefde verder - mogelijk met een onderbreking omstreeks 1900 - tot nu.
77127	Veldkartering Volle middeleeuwen: tweeledige site, kernsite is ongeveer vierkant en afgelijnd door een lineaire depressie. Aan de noordoostzijde sluit een tweede sitedeel aan, vierkant en ook afgelijnd door een lineaire depressie. 12e eeuws aardewerk, oa Pingsdorf en zgn. schelpenceramiek Late middeleeuwen: baksteenpuin, aardewerk

77128	Veldkartering Volle middeleeuwen: Prospectie 1974: ongeveer rechthoekige, opgehoogde site. Duidelijk herkenbaar walgrachtspoor. Er was hier reeds in de middeleeuwen bewoning, mogelijk al van de 12de of 13de eeuw. Late middeleeuwen: baksteenpuin en aardewerk
77129	Veldkartering Late middeleeuwen: Prospectie 1974: ongeveer rechthoekige site afgelijnd door een lineaire depressie. De site is waarschijnlijk tot stand gekomen in de late middeleeuwen, maar de bewoning leefde mogelijk nog (kort?) na die periode verder. In elk geval was de site in de late 18de eeuw reeds verlaten. Baksteenpuin, laatmiddeleeuws en postmiddeleeuws aardewerk
77301	Veldkartering Volle middeleeuwen: site met walgracht, prospectie 1974: nog bestaande hoeve. Er werd verteld dat de oude walgracht ten zuiden en ten westen van de hoeve gevuld werd in 1953-1955. Ten oosten van het woonhuis bevond zich ook een walgrachtarm die kort voor de Tweede Wereldoorlog zou gedempt zijn. Vermoedelijk liep er ook een oude walgrachtarm ten noorden van de hoevegebouwen. Middeleeuws aardewerk: 3-tal grijze scherven en een randfragment in ceramiek met korrelig oppervlak. Ook enkele postmiddeleeuwse scherven.
989822	Indicator cartografie Middeleeuwen: Sint-Apolloniakerk, Laat-gotisch kerkje uit begin 16de eeuw, ter vervanging van een romaans bedehuis, waarvan het koor in de nieuwe bouw werd geïntegreerd; sacristie van 1803. Restauratie in 1896 naar ontwerp van architect J. Vinck (Veurne).

1.3 SYNTHESE FASE BUREAUONDERZOEK

De opdrachtgever plant de realisatie van een nieuw bufferbekken aan de Vaartstraat te Oeren, deelgemeente van Alveringem. Het volledige plangebied is ca. 72 719 m² groot en is in gebruik als akkerland. Er zal een afgraving plaatsvinden over een oppervlakte van ca. 5101 m².

Oeren bevindt zich op de rand van de kustpolders, op een drogere uitloper van het zuidelijk gelegen Plateau van Izenberge. Verder zuidwaarts, op het plateau, bevindt zich het centrum van Alveringem. Het plangebied bevindt zich op zo'n 750 m ten noordoosten van het dorpsecentrum, aan de overzijde van het Lovaart. Het Lokanaal vormt de verbinding tussen de stad Veurne en de IJzer. De Quartairgeologische kaart geeft een profielopbouw weer waarbij de top bestaat uit getijdenafzettingen van het Holocene die rusten op afzettingen van het laat-Pleistoceen. In het noordwestelijke deel van het plangebied geeft de bodemkaart een overdekte kreekkrug aan. In het zuidoostelijke deel worden overdekte Pleistocene gronden weergegeven. Dit impliceert dat het Pleistocene landschap plaatselijk nog afgedekt kan zijn door jongere polderafzettingen en er meerdere archeologisch relevante horizonten aanwezig kunnen zijn binnen het bodemprofiel. Centraal binnen het terrein is een klein polygoon 'opgehoogde gronden' aangeduid. Dit is ook zichtbaar op het DHVM. De drogere opduikingen op de rand van de kustvlakte waren ongetwijfeld aantrekkelijk voor rondtrekkende groepen jager verzamelaars. Eventueel aanwezige sites zullen echter wel afgedekt zijn door de jongere getijdenafzettingen.

Op het cartografische materiaal is te zien dat het plangebied zich in het overgangsgebied bevindt tussen de kustpolders en de zuidelijk gelegen zandleemstreek. De Lovaart wordt uitgegraven in de 12^e eeuw. Op de Ferrariskaart is te zien dat het onderzoeksgebied in het noordwesten in gebruik is als grasland, het zuidoosten bestaat uit akkerland. Ter hoogte van het plangebied is geen bebouwing weergegeven. Dit blijft het geval op het 19^e-eeuwse kaartmateriaal. Tijdens WOI komt Alveringem op ruime afstand achter de geallieerde frontlijn te liggen. Dit blijft de situatie gedurende het gehele conflict (WO I studie). Ook doorheen de orthofotosequentie van de voorbije decennia valt geen wezenlijke verandering op te merken inzake het landgebruik.

Binnen de grenzen van het projectgebied werd nog geen archeologisch onderzoek verricht. Op het terrein ten noorden van het plangebied werd wel reeds een veldkartering uitgevoerd. Hierbij werd laatmiddeleeuws vondstmateriaal gerecupereerd waaronder aardewerk, bouwmateriaal en dierlijk botmateriaal. Er zijn geen aanwijzingen voor de aanwezigheid van een bewoningskern. Gekend onderzoek met ingreep in de bodem in de ruime omgeving is zeer beperkt. Dit is meer dan waarschijnlijk te wijten aan een gebrek aan systematisch onderzoek in het verleden en niet zozeer menselijke afwezigheid. In het centrum van Oeren werd wel reeds een mechanische prospectie uitgevoerd. Hierbij werden de resten van een complexe, tweeledige ringwalsite in kaart gebracht die met zekerheid teruggaat tot de late middeleeuwen. In de ruimere omgeving van Oeren en het plangebied zijn een groot aantal cartografische indicatoren gekend van laatmiddeleeuwse en jongere omwalde en niet omwalde hoevecomplexen. De grote hoeveelheid wijst op een vrij intensieve exploitatie van de omgeving in de middeleeuwen latere perioden. Op een deel van deze terreinen werden ook veldprospecties uitgevoerd waarbij vondstmateriaal, waaronder gebruiksaardewerk en bouwmateriaal, werd gerecupereerd. De gekende waarden wijzen aldus voornamelijk op bewoning in de late middeleeuwen. Er dient echter rekening mee gehouden te worden dat

oudere resten minder goed zichtbaar zijn daar ze mogelijk zijn afgedekt onder jongere getijdenafzettingen.

Concreet dient ter hoogte van het plangebied uitgegaan te worden van een trefkans inzake archeologisch erfgoed. Op basis van het landschappelijk kader en de gekende waarden kan gesteld worden dat de verwachting bestaat uit zowel artefactenconcentraties als resten van bewoning, begraving of andere activiteiten in de vorm van bodemsporen. In de eerste plaats dient een landschappelijk bodemonderzoek de bodemopbouw en bewaringskansen te evalueren. Indien bodemhorizonten aanwezig zijn die kunnen wijzen op betere bewaringsomstandigheden m.b.t. artefactenconcentraties, dan dienen deze bemonsterd te worden in een verkennend grid. In het geval van een positieve staalname wordt dit onderzoek aangevuld met waarderende archeologische boringen en/of testvakken. Met betrekking tot erfgoed bestaand uit bodemsporen is een proefsleuvenonderzoek de meest geschikte manier om deze relictten in kaart te brengen en de impact van de geplande werken hierop in te schatten.

BIBLIOGRAFIE

LITERATUUR

Van Ranst, E. & Sys, C. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Universiteit Gent.

KAARTMATERIAAL

Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, Graaf de Ferraris [1771-1778]

Atlas der Buurtwegen d.d. 1842

Topografische kaart van Vandermaelen d.d. 1846 – 1854

Popp-kaart d.d. 1842-1879

DIGITALE BRONNEN

www.geopunt.be

<https://dov.vlaanderen.be>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be>

<https://cartesius.be>

<https://loket.onroerenderfgoed.be>

BIJLAGE

FIGURENLIJST

Figuur 1: Situering projectgebied t.a.v. GRB-basiskaart (© geopunt).....	4
Figuur 2: Situering projectgebied t.a.v. topografische kaart van België (© geopunt)	4
Figuur 3: Situering plangebied t.a.v. meest recente orthofotomozaïek (©Geopunt)	6
Figuur 4: Opzet initiatiefnemer t.a.v. meest recente orthofotomozaïek (©Geopunt).	7
Figuur 5: Inplantingsplan (bron: opdrachtgever).	8
Figuur 6: Doorsnedes	9
Figuur 7: Situering projectgebied t.a.v. de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).	11
Figuur 8: Situering projectgebied t.a.v. Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (II) d.d. 2014 (© geopunt)	11
Figuur 9: Situering projectgebied t.a.v. Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (II) d.d. 2014 (© geopunt)	12
Figuur 10: Situering projectgebied t.a.v. Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (II) d.d. 2014 (© geopunt)	12
Figuur 11: Hoogteverloop NW-ZO	13
Figuur 12: Situering projectgebied t.a.v. Tertiair geologische kaart (© geopunt)	13
Figuur 13: Situering projectgebied t.a.v. Quartair geologische kaart (© geopunt)	14
Figuur 14: Situering projectgebied t.a.v. algemene bodemkaart van België (© geopunt)	14
Figuur 15: Situering projectgebied t.a.v. Ferrariskaart d.d. 1771-1778 (© geopunt)	16
Figuur 16: Situering projectgebied t.a.v. Ferrariskaart d.d. 1771-1778 (© geopunt)	17
Figuur 17: Situering projectgebied t.a.v. Atlas der Buurtwegen d.d. 1840 (© geopunt)	17
Figuur 18: Situering projectgebied t.a.v. Vandermaelenkaart d.d. 1846-1854 (© geopunt) ...	18
Figuur 19: Situering projectgebied t.a.v. Poppkaart d.d. 1842-1879 (© geopunt)	18
Figuur 20: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 1971 (© geopunt)	19
Figuur 21: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 1979-1990 (© geopunt)	19
Figuur 22: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 2000-2003 (© geopunt)	20
Figuur 23: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 2008-2011 (© geopunt)	20
Figuur 24: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 2022-2023(© geopunt)	21
Figuur 25 Ligging projectgebied ten opzichte van de voornaamste frontlijnen (orthofoto: Informatie Vlaanderen)	23
Figuur 26 Belgische luchtfoto 5 mei 1916 (bron: KLM-MRA)	23
Figuur 27 Belgische luchtfoto 5 mei 1916 (bron: KLM-MRA)	24
Figuur 28 Luchtfoto 21 augustus 1918 (bron: KLM-MRA)	25
Figuur 29 Duitse loopgravenkaart 29 maart 1918 (bron: KLM-MRA)	26
Figuur 30 Duitse loopgravenkaart 10 oktober 1918 (bron: IFFM)	27
Figuur 31: Gekarteerde sporen in relatie met het projectgebied (orthofoto: Informatie Vlaanderen)	28
Figuur 32: Situering projectgebied op het DHMV met aanduiding van de CAI-polygonen (©Geopunt).	29

BOORLIJST

CHRONOLOGISCH KADER

